

RAZLIKUJU LI SE MODRA I PLAVA BOJA

U Zborniku radova Vojnogeografskog instituta (Beograd 1981, str. 42) M. Anđelić naveo je slijedeće nazive suptraktivnih osnovnih (0) i dopunskih boja sa oznakom spektralnog područja:

ljubičasta 397—424 nm	žuta (0) 578—585 nm
modra 424—455 nm	narančasta 585—647 nm
plava(0) 455—492 nm	crvena 647—723 nm
zelenasta 492—575 nm	purpurna

U Tehničkoj enciklopediji Jugoslavenskog leksikografskog zavoda (JLZ), (sv. 2, str. 60 iz 1968.), koristi se isključivo termin *modra* boja, a za područje spektra od 420—493 nm navode se slijedeća imena boja po Kellyju:

purpurastomodra 420—460 nm
modra 460—482 nm
zelenkastomodra 482—487 nm
modrozelenasta 487—493 nm

Slično ovome i F. Mesaroš u Grafičkoj enciklopediji (Tehnička knjiga, Zagreb 1970.) razlikuje *modru* i *modrozelenu*, ali ne i plavu boju.

Međutim, u Općoj enciklopediji JLZ (sv. 2, str. 585 iz 1977.) i Leksikonu JLZ (str. 115 iz 1974.), u tekstualnom dijelu upotrebljava se isključivo termin *plava* boja (450—500 nm) a u priložima u boji isključivo termin *modra* (»smjesa boje trećine spektra«) i *modrozelenasta* boja (nastala »mješanjem modrog i zelenog svjetla«).

Prema Rječniku hrvatskog ili srpskog jezika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (JAZU) (dio X, str. 23 iz 1928.) riječ *plav* ima više značenja (npr. *splav*), a posebno označava različite boje, npr. žutu ili žućkastu kada se govori »zlatni plavi brci i plava kosa« ili tamnocrvenu, kada se vino naziva »plavac«. Riječ *plav* znači *modar*, kako je npr. »modro vedro nebo«.

U istom Rječniku (dio VI str. 888 iz 1904—1910.) za riječ *modar* navodi se da ju je od suvremenih autora prvi upotrebio B. Šulek u Hrvatsko-njemačko-talijanskom rječniku znanstvenog nazivlja (Zagreb 1875.) prevodeći njemačku riječ *das Blau*, ali da se ona susreće u različitim tekstovima od 15. st., između ostalih u djelima M. Marulića, P. Zoranića i I. Gundulića. Njome se posebno označava stanje ljudskog tijela (»modro izubijano tijelo«, »tijelo puno *modrica*«, »*pomodrjelo* (mrtvo) tijelo«, »*modrica* ispod oka«).

I u Rječniku njemačko-hrvatskog tehnologijskog nazivlja Kluba inženjera i arhitekata (Zagreb 1881.) *das Blau* i *die blau Farbe* prevodi se sa *modar* i *modra* boja.

P. Skok u Etimologijskom rječniku hrvatskog ili srpskog jezika (JAZU, Zagreb 1972, II knjiga, str. 448 i 679) naveo je da je riječ *modar* od izvornog značenja »mokar«, još u praslavenskom dobila značenje *plav*, *sinji*, a riječ *plav* da još u praslavenskom znači *blond*, *modar*.

G. Šamšalović je u Njemačko-hrvatskom rječniku (Zora, Zagreb 1960.) pridjev *blau* preveo sa *modar*, a primjer »jemanden blau schlagen« sa »izlupati koga da *pomodri*«. Imenicu *das Blau(e)* preveo je sa *plavetnilo*, a primjer »das Blau des Himmels« sa »nebesko plavetnilo«!

B. Klaić je u Rječniku stranih riječi (Nakladni zavod MH, Zagreb 1978.) koristio pretežno riječ *plav*. Tako je riječ *teget* objasnio sa »tamnoplava boja tkanine, osobito za mornarske uniforme (po austrijskom admiralu W. Tegetthofu, komandantu bitke kod Visa 1866)«. Riječ *pleba* objasnio je sa »*plavilo*, plava boja za ispiranje rublja«. Međutim za riječ *azuran* naveo je naše riječi *modar*, *plav* plavetan, poput neba; a naziv Blue Bird jednog umjetnog Zemljinog satelita preveo je sa *modra* ptica.

Potražimo još u nekim drugim jezicima riječi koje odgovaraju našim riječima *modar* i *plav*. Francuzi kažu »(le couleur *bleu*«, Njemci »die *blaue* Farbe« a Englezi colour *blue*«. Međutim, i osnovnu boju suptraktivne sinteze označavaju sa *Cyan*(*cyan*). Nasuprot ovome Česi i Slovaci govore općenito *modra* boja, a kada se radi o osnovnoj boji suptraktivne sinteze govore *azurna* boja. Slovenci upotrebljavaju obje riječi: *modar* i *plav*. Iz navedenih primjera može se zaključiti da su riječi *modar* i *plav* *istoznačnice*.

Međutim, M. Anđelić je dobro postupio što im je dao različita značenja. Barem u kartografiji neće više biti potrebno služiti se složenicom modrozeleni ili nazivom cijan (-modra, -plava). Slično smo svojedobno istoznačnicama *osnova* i *temelj* dali različita značenja. Definirali smo osnovnu kartu kao onu topografsku ili tematsku kartu koja nastaje kao neposredan rezultat geodetske izmjere ili tematskih opažanja, a temeljnu kartu kao topografsku kartu koja je okosnica za prikaz tematskog sadržaja.

Ispravnost odluke M. Anđelića provjerili smo i posebnim istraživanjem. Ispitanici su upitani da li razlikuju modru od plave boje. Većina je odgovorila da je modra tamnija a plava svjetlija!

P. Lovrić